*הזאה כל שהוא מטהרת, הזאה אינה צריכה שיעור הזאה מחצה כשר ומחצה פסול לדבריו דר"א קאמר ואיבעית אימא הזאה לחוד ונתינה לחוד: נתערבו בבכור ומעשר כו': אמר רמי בר חמא בכור לב"ש *אין מאכילין לנדות, תמורתו מהו, בכור אינו נפדה, תמורתו מהו *בכור אינו נשקל בליטרא, תמורתו מהו? אמר רבא תניא בכור ומעשר משהוממו עושין תמורה ותמורתן כיוצא בהן. בעי רמי בר חמא התפיס בכור לבדק הבית מהו שישקול בליטרא: רווחא דהקדש עדיף או דלמא זילותא דבכור עדיף? א"ר יוסי בר זבידא ת"ש נתערבו בבכור ובמעשר ירעו עד שיסתאבו ויאכלו בבכור ובמעשר לאו למימרא דאינו נשקל בליטרא, רב הונא ורבי חזקיה תלמידי דרבי ירמיה אמרי מי דמי התם שתי קדושות ושני גופין הכא שתי קדושות וגוף אחד, מתקיף לה רבי יוסי בר אבין מה אילו אמר הפדו לי בכור שהתפיסו לבדק הבית כלום שומעין לו, א] הפדו, רחמנא אמר לא תפדה, אלא א"ר אמי ב] כלום הקנה זה אלא מה שקנו לו: הכל יכולין להתערב כו': מ"ש חטאת ואשם דהאי זכר והאי נקבה, חטאת ועולה נמי ג] איכא שעיר נשיא, האי שעיר והאי צמר, פסח ואשם נמי לא מיערב האי בן שנה והאי בן שתי שנים ד] איכא אשם נזיר ואשם מצורע ואיבעית אימא *איכא בן שנה דמיחזי כבן שתי שנים ואיכא בן שתים דמיחזי כבן שנה: **מתני'** *אשם שנתערב בשלמים רבי שמעון אומר שניהם ← ישחטו בצפון ויאכלו כחמור שבהן, אמרו לו *אין מביאין קדשים לבית הפסול. נתערבו חתיכות בחתיכות קדשי קדשים בקדשים קלים הנאכלין ליום אחד בנאכלין לשני ימים ולילה יאכלו כחמור שבהן: **גמ'** תני תנא קמיה דרב *שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה מפני ה] שממעטין באכילתה אמרה רבנן קמיה *דרבא הא דלא כר"ש דאי כר"ש ← האמר *מביאין קדשים לבית הפסול אמר להו אפילו תימרו ר"ש הני מילי ו] *דאיעבד △ ז] לכתחילה לא, איתיביה אביי וכולן

הזאה כל שהוא מטהרת · דלא בעיא שיעור אגבא דגברא אבל במנא בעיא שיעור כדאמר בנדה (דף ס·) וביומא (דף יד·): **בכור** אינו נפדה תמורתו מהו · והא דתנן בתמורה בפ' ואלו קדשים (דף כא· יט] [כל הקדשים] יש להם פדיון ולתמורותיהן פדיון חוץ מן הבכור והמעשר לאו אתמורתן קאי וא"ת ולענין מאי קא מיבעיא ליה אי יש לתמורת בכור פדיון אי לגיזה ועבודה אפילו יש לה פדיון אסורה כשאר פסולי המוקדשין ואי לענין דלא בעי למיתבא לכהן הא תנן בהדיא בתמורה בפ' ואלו קדשים (גו"ש) דנאכלת במומן לבעלים ואי לענין דנאכלת בגלי ובחרדל כדדרשינן למשחה לגדולה הא כיון דלאו מתנות כהונה היא לא שייך בה למשחה ואי לענין לקנות מן המעות קרבן הא אין התמורה עצמה קריבה ואפי' כשהיא תמימה כדאמר ריש ב"ש (לעיל דף לז:) הן קריבין ואין תמורתן קריבה וי"ל דמיבעיא ליה אי חלה קדושה על המעות כשפדאה או לא:

התפיס בכור לבדק הבית מהו שישקול בליטרא · אי האי דאמרי' אינו נשקל בליטרא הוי דרבנן ניחא אבל בהדיא מוכחא בחלק (סנהדרין דף קיב:) ובפ"ק דתמורה (דף ח.) שהוא דאורייתא דדריש בהמתה מי שנאכל בתורת בהמתו יצא בכור ומעשר שאינו נאכל בתורת בהמתו דתנן (בכורות לא·) [כל] הקדשים נשחטים באיטליז ונשקלים בליטרא חוץ מן הבכור והמעשר:

הפדו לי בכור בעל מום · פירש בקונטרס שילא לחולין ליגזז וליעבד כ] וקשה דאפילו בהך פדיון לא נפיק מידי דהוה אשאר פסולי המוקדשים וי"ל דמיירי בבכור בעל מום מעיקרו אי נמי* הוה נפיק לחולין טפי משאר פסולי המוקדשין משום דבשאר פסולי המוקדשין יש בדמיהן צורך גבוה משא"כ בדמי בכור ומעשר: **דהאי** נמי והאי שיער · האי דלא חשיב ליה בריש מנחות (דף ג·) מעשיו מוכיחין עליו משום דאמרי' דיכרא אוכמא הוא מ"מ כי דייקינן ביה אפשר לברר:

איכא בן שנה דמיחזי בן שתי שנים · הא דאמרי' בפ' שני דקדושין (דף נה·) גבי בהמה שנמצאת בין ירושלים למגדל עדר דפריך ודלמא חטאת היא כא] [ומשני] חטאת בת שנתה ואשכחה בת שתי שנים לאו דוקא בת שתי שנים אלא בת שלש וארבע דמינכר שפיר: **שביעית** אין לוקחין בדמיה תרומה מפני שממעט באכילתה · פירש בקונטרס שהתרומה זמן אכילתה לעולם ושביעית זמן אכילתה קודם שתכלה לחיה מן השדה ונמצא זה מביא תרומה לידי ביעור והא דתנן במס' שביעית (פ"ט מ"ח) כב] לאחר ביעור מחלקן שלש סעודות לעניים רבי יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים יאכלו מ"מ ממעט באכילתה לאחר שחילק שלש סעודות ואינו מוצא כג] למיחלק וא"ת תרומה קודם לפסח יהא אסור לחמצה משום דקא ממעט באכילתה וי"ל דהכי עדיפא ליה ושרי משום דכתיב (במדבר יח) למשחה ולא דמי למבשל ירק *) בשמן תרומה (לקמן עו·) שהירק מיתקן ע"י השמן ולא השמן ע"י הירק ועוד דעיסה מתחמצת מאליה ואפילו מערב בה שאור מ"מ בלאו הכי היתה מתחמצת קצת:

*) [נ"ל ירק של שביעית]

*הזאה כל שהוא מטהרת · חדא מילתא היא שהזאה כל שהוא מטהרת ולקמן מפרש אמאי יזה שתי הזאות: **והזאה מחצה כשר ומחצה פסול** · כלומר ולא תימא דהזאה כל שהוא ח] [דמטהרת] (דמועטת) (ומיהו) ט] אם אין עם התערובת פסול אלא אפילו יש עם התערובת פסול כשרה "ומחצה"=לאו דוקא אלא ליכא שיעור [וקס"ד] דהוא הדין למתן דמים: **ונתינת דם דמזבח לחוד** · צריך שיעור שיראה הדם לשני רוחות הקרן של מזבח: **אמר רמי בר חמא פשיטא לי בכור לבית שמאי** · אע"פ י] כשהומם ובזמן הזה: **אין מאכילין אותו** יא] **לנדות** · דהכי תניא בבכורות בפ' כל יב] פסולין (דף לג·): **אינו נשקל בליטרא** · אם הכהן מוכר בשרו: **אינו נפדה** · לצאת מתורת בכורה לחולין ולחול קדושה על המעות: **משהוממו** · אף משהוממו: **התפיס כהן בכור לבדק הבית** · משהומם: **רווחא דהקדש עדיף** · וישקל בליטרא כדי שימכרנו וירבו דמיו דהא קי"ל (בכורות דף לא·) בשאר פסולי המוקדשים בשביל שפדיונו להקדש הקילו עליהן להיות נשחטין באיטליז ונמכרין באיטליז ונשקלין בליטרא כדי שירבה הפודה אותן בדמיהן מתחילה חוץ מן הבכור מפני שהנאת ריבוי דמיו אינה אלא לכהן והאי דהתפיסו לבדק הבית הנאתו להקדש היא: **או דלמא** · יג] לא דמי, התם הנאת ריבוי הדמים אותה קדושה עצמה שמביאין בדמים קרבן כיוצא בו, הכא הנאת ריבוי הדמים יד] לקדושה אחרת: **לאו למימרא דאין אחד מהן נשקל בליטרא** · ואע"ג דאיכא פסידא דהקדש גבי פדיון שאר הזבחים המעורבים שפדיון דמיהם להקדש (פסחים דף לח·) וקאמר דלא מזלזלינן בבכור טו] *משום (הכי) אלמא משום הך נמי לא: **התם ב' קדושות וב' גופין** · הזבחים שהנאתן להקדש הן קדושה לבדה וגוף לבדו והבכור שדמיו לכהן קדושה לבדה וגוף לבדו הילכך לא מזלזלינן בהך קדושה דהאי *(גופיה) משום רווחא דקדושה דגופא אחרינא: **אבל הכא שתי קדושות הן וגוף אחד** · קדושת בכור וקדושת בדק הבית ואיכא למימר הואיל ורווחא דהקדש בהאי גופא הוא ואע"ג דלקדושה אחריתי אזיל מזלזלינן בקדושת בכור דהאי גופא: **מתקיף לה רבי יוסי בר אבין** · מאי קמיבעיא ליה וכי משום התפסתו מזלזלינן ביה: **ומאי אילו אומר הפדו בכור זה** · שילא לחולין מקדושתו ליגזז וליעבד כו': **שהתפיסו לבדק הבית** · וירבו דמיו: **כלום שומעין לו** · לעבור על דברי תורה: **ופרכינן "הפדו", רחמנא אמר "לא תפדה"** · ועל דבריו אין לעבור אבל לשקול בליטרא אין כאן עבירה על דברי תורה: **אלא א"ר אמי** · הכי איכא למיפשטא לבעיין: **כלום הקנה** · הכהן זה לבדק הבית אלא מה שקנו לו טז] (בגופו) בבכור זה וכיון דאלו לא הותר לישקל בליטרא אין יכול להקנות לבדק הבית עודף דמי למכור משקל הליטרא: **שעיר** · אין לו למר אלא שיער אבל אשם=איל הוא ויש לו למר: [**אשם נזיר וכו'** · באשם נזיר ובאשם מצורע כבש כתיב ואשם כבש בן שנה הוא]: **מתני' כחמור שבהן** · לזכרי כהונה ובעזרה וליום ולילה כדין אשם ובעל השלמים יצא ידי שלמים שהרי כל אחד יקרב למי שהוא: **לבית הפסול** · שממעט בזמן אכילת שלמים ומביא לידי נותר אלא ירעו וימכרו כדלעיל יז]: **יאכלו כחמור שבהן** · ובהא רבנן מודו דליכא תקנתא אחריתי יח]: **גמ' שביעית אין לוקחין בדמיה תרומה** · מפני שממעט בזמן אכילת התרומה ומביאה לידי איסור אכילה שצריכה שתתבער מן העולם קודם שתכלה לחיה שבשדה ותרומה זו מתבואת שאר שני שבוע היתה וזמן אכילתה לעולם דאילו שביעית לאו בת תרומות ומעשרות היא:

וכולן

עין משפט
נר מצוה

כז א מיי' פ"י מהלכות פרה הלכה ח:

כח ב מיי' פ"א מהלכות בכורות הלכה ב:

כט ג מיי' פ"א מהלכות איסורי מזבח הל' יב:

ל ד מיי' פ"ג מהל' תמורה הלכה ב:

לא ה מיי' פ"א מהלכות איסורי מזבח הל' יב:

לב ו מיי' פ"ו מהלכות פסה"מ הלכה טו:

לג ז מיי' שם הל' כב:

[מנחות ג.]

אשם נמי איכא שעיר נשיא כהאי שיער נ"ק

מנחות שם

נ"ל ס"א דנפיק נ"ק

מסורת הש"ס

ס"א הזאה כ"ש חדא מילתא הוא שהזאה אין צריכה שיעור

[בכורות לג.] תוספתא דבכורות פ"ג

בכורות לא·

◆

נוסחאות
רש"י כת"י

שעיר · אין לו צמר אלא שיער אבל אשם איל הוא ויש לו צמר שאין אשם בא אלא איל: כחמור שבהן כו' ובעל השלמים יצא ידי (ס"א) [חוב'] נדרו שהרי השלמי' לשמן קרבי ולפי שאין ניכרים אוכלן כחומר אשם ומתן דמים של אשם ושלמים שוה: לבית הפסול שממעט את אכילת שלמים בין באוכליהן בין בזמן אכילתן ומביאן לידי נותר אלא ירעו ויסתאבו וימכרו כדאמרן גבי קדשים בקדשים מין בשאינו מינו:

ס"א משום הך קדושה אחריתי

[פסחים לח:]

[פסחים יג: ביצה יט: בכורות ס: נדה ע:]

נ"ל גופא

תוספתא דשביעית סוף פ"ו ע"ש

[נ"ל דרבה]

[בכורות לא:]

[מנחות קה:]

ס"א

נושא/מבנה

⌂

ר' בר חמא

בכור

תמורתו מהו

שאלות של ר' בר חמא הקשורות לבכור. 3-1 הם בענין תמורת בכור

נושא

כידוע בכור בעל מום מותר לכהן למוכרו אבל אסור לשוקלו (אע"פ שמכירה במשקל יביא יותר כסף) מה הדין במקרה שכהן התפיס הבכור לבדק הבית אחרי שהומם - האם יהא מותר למכור בשרו במשקל מאחר שבדק הבית ירויח ולא הכהן - או שלא מזלזלינן בבכור אע"פ שבדק הבית ירויח

△ מבנה (מחקר) שאלה

▽ תשובה

נושא/מבנה

◇ קושיות - הרי יש דוגמאות של קרבנות (בנוסף לחטאת ואשם) שאינם יכולים להתערב

נושא

מח' תנאים אם מביאין קדשים לבית הפסול - דהיינו ממעט בזמן אכילתו לדוגמא אשם שנתערב בשלמים

לר"ש - ישחטו ויאכלו כחמור שבהן

לרבנן - אין מביאין קדשים לבית הפסול אלא ירעו וכו'

נושא/מבנה

△ (מחקר) קושיות של רבה (שאמר ר"ש) ואמר ר"ש מביאין קדשים לבית הפסול היינו רק בדיעבד הגמ' תביא מקורות דר"ש מתיר אף לכתחילה

▽ תשובות

◆

שיטה מקובצת

א] הפדו רחמנא אמר לא תפדה · פ"ה אבל דאין נשקלים בליטרא היא דרבנן ולכך מבעיא לן מי שרינן איסור דרבנן משום רווחא דהקדש וקשה דבפ' חלק משמע דהוי מדאורייתא [דדריש] בהמתה כו' והתם ע"כ בבעלי מומין איירי דאי בתמימין משללה ולא שלל שמים נפקא והכי מדקדק תלמודא התם לכך נראה דודאי אסור לשקול בליטרא לכ"ע מדאורייתא' אלא שמתחילה היה נראה לו סברא להקל כיון דאיכא רווחא דהקדש ועל זה פריך אי אמר הפדו לי בכור כו' אלמא לא שמעינן ליה להקל מכח סברא גבי פדיון וה"ה לישקול בליטרא דלא מזלזלינן ביה ומתמה תלמודא הפדו רחמנא אמר כו' כלומר האי איסורא בהדיא כתיב וא"כ לא נתירנו מחמת סברא כיון שכתוב בהדיא האיסור לא תפדה אבל איסור דלישקול בליטרא נהי דמדאורייתא הוא מ"מ מסברא הוא דמיתסר שלא לנהוג בו מנהג בזיון וכיון דאין האיסור כתוב בפסוק רק מסברא בעלמא א"כ שמא יש להתירו כמו כן מתוך סברא משום רווחא דהקדש עדיף כדאמר לעיל בבעיין דאתיא סברא ומפקא מסברא וה"ה דהוי מצי לתרוצי הכי מתובה ולא גיזה דהוי איסור מתוך הפסוק ולא מתוך הסברא אלא דעדיפא מיניה קא משני דאפילו בר פריון ליתיה כלל אלא תפדה ועוד דלא תפדה כתוב בהדיא טפי מתובה ולא גיזה: ב] כלום הקנה כו' כלומר מאי טעמא בעית למימר דלישקול בליטרא משום רווחא דהקדש משום דדעת הנודר להכי ולא היא דהא ודאי דעתו לא היה להכי למאי שאינו קנוי לו א"כ לא חל קדושת הקדש על זה ומאי איכפת לך לקיומי תנאה כיון דלא חל מעולם על זה קדושת דמים: ג] נמי האי זכר והאי נקבה איכא שעיר נשיא חטאת ואשם נמי איכא שעיר נשיא האי: ד] שנים הא איכא: ה] מפני שממעט באכילתה: ו] דאיעבד ס"א דאיערוב: ז] אבל לכתחילה: ח] שהוא דמועלת תיבת דמועטת נמחק: ט] תיבת (אם) (ומיהו) ל"ש: י] אע"פ שהומם: יא] אותו אפילו שהומם בזמן במדינה הס"ד ומה"ד לנדות: יב] כל פסולי המוקדשים: יג] אי דילמא ס"א קדושה דבכור עדיף ולא דמי לשאר קדשים דנשקלים דהתם הנאת: יד] לקדושה אחרת אות ד' נמחק: טו] בבכור משום הכי משום הך קדושה אחריתי הס"ד מתיבת הכי עד תיבת התם ל"ש ונמחק: טז] בגוף בכור זה: יז] כדלעיל: קדשי קדשים בקדשים קלים וזמן אכילתו שוה כגון תודה בחטאת ואשם דשניהם שוים ליום ולילה הס"ד: יח] אחריתי דהא חתיכות הם הס"ד: יט] קדשים כל הקדשים: כ] וקשה דהא פשיטא דלא שהרי אם היה הבכור בר פדיון כשאר קדשים לא היה מועיל בו פדיון ליגזז וליעבד שהרי שאר פסולי המוקדשים נמי כה"ג אין נפרין להתירם בגיזה ועבודה וי"ל דסברא היה להקל טפי בבכור משאר קדשים לפי שדמי בכור אינו עומד כלל למזבח אבל פסולי המוקדשין דמיהם עומדין למזבח ועל כן אי הוי שייך פריון לבכור היה יוצא לחולין לגמרי גם ליגזז וליעבד אע"ג דבשאר פסולי המוקדשין אינו כן · תוס' אחרות: כא] היא ומשני: כב] שביעית מי שיש לו פירות שביעית לאחר: כג] מוציא למי לחלק וא"ת: